

ЛЕКЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ЖАНР АКАДЕМІЧНОЇ РИТОРИКИ: ПОРІВНЯННЯ КЛАСИЧНОЇ ТА СУЧАСНОЇ МОДЕЛЕЙ

У цій статті – аналіз теоретичного та практичного аспектів сучасної лекції як основного жанру академічної риторики, який реалізується в умовах аудиторного і дистанційного навчання. В полі зору – порівняльний аналіз класичної та сучасної моделей лекції; змістові й методичні особливості лекцій, оновлення й зміни, продиктовані запитам сучасного молодого покоління й онлайн-форматом.

Лекція – це основний жанр академічної риторики, центральний розмовний жанр у вищій освіті Європи та багатьох країнах світу, який перебуває у постійному розвитку й трансформаціях. Сучасна модель лекції відрізняється від класичної змістовим наповненням структурних елементів, метою, форматом, способом викладу матеріалу та взаємодії з аудиторією. Сьогодні частіше використовують інтерактивні методики й діалогічні типи комунікації, а ІТ-технології та цифрові інструменти забезпечують високу якість візуалізації інформації. Сучасні лектори практикують лекції-коловіуми, дискусії, диспути, оксфордські дебати, активно використовують прийоми колективного обговорення чи усної рецензії, відезуку.

Сучасна лекція – це інтерактивна, контекстуальна, ситуативна та певною мірою імпровізаційна динамічна діяльність учасників освітнього процесу. Цей жанр трансформувалася з односторонньої лекційної промови, яка передає знання, в інтерактивний та конструктивний діалог, інтертекстуальну та міждисциплінарну комунікацію. Тут поєдналися різні жанри розмовного і писемного реєстрів, прийоми традиційних лекцій та семінарів із можливостями презентацій засобами ІТ-технологій.

Будь-яка лекція може стати публічною, особливо завдяки онлайн-формату. Сприймання такої лекції широким колом слухачів сприяє науково-популярний стиль викладу матеріалу лектором, активне використання схем, графіків та іншого сучасного медіаконтенту, володіння ораторським мистецтвом.

Ключові слова: лекція, жанр, академічна риторика, презентація, онлайн-формат, дискусія, взаємодія з аудиторією.

Риторична культура особистості у сучасному суспільстві є важливою рисою професіонала в соціальній, політичній, освітній чи будь-якій іншій сфері. «Хто володіє словом, той володіє світом», – так можемо означити важливість мовленнєвих комунікацій, вміння людини спілкуватися, викладати власні думки, переконувати й бути активним учасником інформаційного простору. Сьогодні мистецьке володіння словом, як і мистецтво переконання, є найважливішими інструментами самореалізації, взаємодії, співпраці та вирішення конфліктних ситуацій. Цим обумовлене активне впровадження у навчальні плани підготовки фахівців першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівня у закладах вищої освіти риторикознавчих дисциплін, зокрема курсів «Риторика», «Академічна риторика», «Практична риторика», «Педагогічна риторика» та ін.

У контексті підготовки майбутніх учителів мета вивчення академічної риторики полягає у формуванні фахівців, які володіють: «фундаментальними знаннями теоретичних основ риторики та прийомів ораторського мистецтва; професійною риторичною культурою педагога; якісним мовленням та комунікативною компетентністю; практичними й методичними навичками підготовки ораторського твору й проведення публічного виступу з використанням цифрових інструментів та інших інноваційних технологій; способами переконання й ефективними формами впливу на аудиторію; критичним і креативним мисленням, здатністю до інноваційної діяльності та саморозвитку» [4]. В основі цього курсу – інтеграція теорії та практики ораторського мистецтва як механізм формування риторичної культури студентів та розвитку сучасної риторичної освіти в Україні і світі» [8, с. 88].

Виклики нашого часу диктують зміни й трансформації в освітньому процесі. Дистанційне навчання, яке стало альтернативною формою освіти школярів і студентів під час пандемії коронавірусу, війни в Україні, ставить свої вимоги перед педагогами. Переосмислення й оновлення потребують змістові й методичні аспекти викладання різних предметів, а насамперед академічної риторики.

Мета статті – аналіз теоретичного та практичного аспектів сучасної лекції як основного жанру академічної риторики, який реалізується як в умовах аудиторного, так і дистанційного навчання. В полі зору – порівняльний аналіз класичної та сучасної моделей лекції; змістові й методичні особливості лекцій, оновлення й трансформації, продиктовані запитам сучасного молодого покоління й онлайн-форматом. Нові форми комунікації викладача й студентів, актуальні в добу інформаційних технологій способи впливу й переконання, у перспективі спонукають зосередити увагу й на розгляді ефективних типів діалогу зі здобувачами освіти, аналізові нетрадиційних лекційних занять, осмисленні доцільності оновлення їх структури та використання цифрових інструментів з метою візуалізації навчального матеріалу й посилення впливу на слухачів.

Лекція як жанр академічної риторики – предмет науково-методичного осмислення українських та зарубіжних дослідників і педагогів-практиків. Найперше, це фахівці, які розглядають лекцію в контексті інших жанрів академічної риторики, констатуючи її особливості. Дж. Флауердью (J. Flowerdew) [10], Л. Міллер

(L. Miller) [15], В. Малавська (V. Malavska) [14] аналізують структуру лекції, її характерні ознаки у порівнянні з іншими типами письмового тексту чи усного дискурсу. Це також автори підручників і посібників з риторикознавчих дисциплін, які, як правило, опираються на класичне розуміння цієї категорії (В. Василенко та В. Герман («Академічна риторика», Суми, 2011) [2], Н. Сивачук, І. Снігур та О. Санівський («Академічна риторика», Умань, 2013) [7], С. Абрамович та М. Чикарькова («Риторика», Львів, 2001) [1], Н. Голуб («Риторика у вищій школі: монографія» (Черкаси, 2008) [3]).

Грунтовніше й з різних точок зору досліджують особливості лекції науковці, які зауважують динаміку розвитку цього жанру, осмислюють підґрунтя тих чи інших трансформацій, шукають шляхи підвищення її функціональної ефективності з огляду на вимоги часу. Лекція є основним предметом дослідження С. Хйон (S. Hyon) [12], А. Фрідман і Медвей (A. Freedman & Medway) [11], А. С. Баварші та М. Дж. Рейфф (A. S. Bawarshi and M. J. Reiff) [9] та інших представників Нових студій з риторики (New Rhetoric Studies).

Важливим є педагогічний досвід викладачів-практиків, які пропонують методичні розробки й апробують нетрадиційні форми лекцій, нові підходи до їх побудови та проведення, створюють платформу для теоретичних узагальнень.

Традиційно під поняттям «лекція» (з лат. *lectio* – «читання») прийнято розуміти «усний послідовний виклад матеріалу на певну тему чи з певної проблеми» [6, с. 69], одну з форм навчальних занять у закладах вищої освіти чи інших навчальних закладах. Лекція – це основний жанр академічної риторики, центральний розмовний жанр у вищій освіті Європи та багатьох країнах світу [14, с. 57]. Поряд з циклом лекцій належить, як вважають Н. Сивачук, Г. Сагач, С. Абрамович та М. Чикарьова, до «вузівського красномовства». У контексті сучасної риторики, на мою думку, не можна однозначно класифікувати жанри вузівського та шкільного красномовства, адже жанр лекції набуває значної популярності й за межами закладів освіти, так само, як і видозмінюється структура та способи викладу лекційного матеріалу.

Незважаючи на те, що у сучасних закладах освіти й досі широко практикується лекція як один із основних типів занять, впродовж останнього десятиліття фіксуємо тенденції видозміни цього жанру. Значною мірою це пов'язано зі стрімким розвитком інформаційного суспільства, активним використанням медіа, доступністю інформації завдяки мережі Інтернет. Іншим чинником трансформацій є зміна моделі комунікації викладач-студент, переорієнтація з монологічного викладу матеріалу на діалог, полілог та дискусію, постійний зворотній зв'язок. З огляду на це, варто розрізняти класичну лекцію та сучасну. Порівняємо їх ознаки.

Класична лекція завжди асоціювалася із монологічним видом виступу. Це, як правило, було найбільш повне й основне джерело інформації для студентів. Мета такої лекції – надати аудиторії цілісну, систематизовану, якомога ширшу інформацію з певної теми, курсу. Зважаючи на те, що лекцію було прийнято конспектувати, викладач не завжди мав змогу приділити достатньо часу діалогічному спілкуванню чи інтерактивній взаємодії. Сучасна лекція у цьому плані зовсім інша. Сьогодні важлива не так цілісна й систематична подача матеріалу, як зацікавлення здобувачів освіти темою, проблемою, яку слід вивчити. Вміння викликати інтерес у слухачів, бажання дізнатися більше у результаті самостійного опрацювання інформації, осмислення її – ключовий компонент мети сучасної лекції, без реалізації якого процес інформування залишається малоефективним. Мотивовані й цілеспрямовані студенти постійно працюють над собою й навіть після закінчення навчання займаються самоосвітою, самовдосконаленням.

Зараз немає потреби конспектувати лекцію, адже всі матеріали є в електронному вигляді й доступні слухачам. Цей момент є важливим, оскільки під час лекції викладач активно взаємодіє зі студентами, діалогічна форма комунікації стає пріоритетною. Н. Сивачук констатує: «сучасна вузівська лекція – це активна співтворчість лектора й аудиторії “двох суб'єктів, з яких кожен є носієм активності і передбачає її (активність) у своїх партнерів”» [7]

Удосконалюється система візуалізації лекційного матеріалу. Якщо раніше використовували просту наочність (плакати чи малюнки, графіки й схеми, відтворені на дошці), то зараз за допомогою цифрових технологій можна не тільки візуалізувати, а й змоделювати будь-який процес, явище тощо. Це не лише статичні картини, а кількавимірні медіаформати з аудіо- та відеокomпонентами, доповненою реальністю. Засоби наочності традиційно використовуються як увиразнення розуміння й запам'ятовування матеріалу, а також для керування увагою аудиторії, але сучасні медіапрезентації виконують й інші функції – спонукають до активного критичного й творчого мислення, інтерактивної взаємодії, подальшого пошуку інформації та саморозвитку. Дистанційне навчання й онлайн-формат відкривають ще більше можливостей для презентацій, а лекція як жанр потрапляє у поле дії трансмедійної культури.

Класична лекція – це лекція, виголошена в аудиторії в реальному часі, тоді як сучасну лекцію можна прочитати й в онлайн-форматі чи запропонувати студентам переглянути у записі, у тому числі й з вкладеними завданнями, вправами чи іншими елементами інтерактивної взаємодії.

Структура класичної й сучасної лекції має однакові складові, але їхня реалізація на практиці носить індивідуально-суб'єктивний характер і значною мірою залежить від компетентності, професійності й риторичної майстерності викладача. Розглянемо компоненти структури лекції.

I. Вступ. Етап, на якому традиційно лектор чи лекторка озвучують тему, дають характеристику проблемі чи проблемам, розкривають ступінь їх дослідження, пропонують список джерел. Реалізуючи мету сучасної лекції, прогресивні викладачі на цьому етапі активно використовують методики технології

розвитку критичного мислення. Їх ключовим завданням також є реалізація функціональних можливостей цього структурного елемента лекції, а саме: «встановлення лекційної структури та введення теми в контекст» [17].

II. Основна частина. На цьому етапі традиційно подається характеристика проблеми з різних точок зору, транслуються міркування різних дослідників, підкреслюється наявність теорії, а лектор чи лекторка висловлюють власну позицію щодо порушеного питання. Як вважають С. Томпсон (S. Thompson) [16] та Дж. Лі (J. Lee) [13], успішною лекцією буде та, на якій представлено відповідний зміст мотивованій аудиторії, виголошено ціннісно навантажені дискурси, в яких лектори не лише подають інформацію аудиторії, а й висловлюють своє ставлення та оцінку матеріалів. Обов'язковим елементом цієї частини лекції є прослідковування зв'язків теорії з практикою. Наприклад, розглядаючи тему «Казкотерапія» зі студентами педагогічних спеціальностей, викладач пропонує переглянути фрагменти відео, ознайомитися із конспектом такого заняття і спільно з'ясувати, яким чином відбувається реалізація цього методу роботи з дітьми у практичній діяльності вчителя чи логопеда.

III. Заклучна частина. На цьому етапі лекції традиційно викладачі підводять підсумки, дають відповіді на питання студентів, які вникли у процесі заняття, рекомендують джерела для самостійного опрацювання додаткового матеріалу з теми. Сучасні лекції, як правило, закінчуються рефлексією – міркуванням і самоспостереженням, які забезпечують систематизацію знань і усвідомлення їхнього значення студентами. Це, зазвичай, онтологічний тип рефлексії в навчанні, який пов'язаний зі змістом предметних знань, але іноді лектори практикують й психологічний, спрямований на самопізнання та аналіз власної діяльності. Рефлексія як інструментальний засіб організації заключного етапу лекції спрямована як на фіксування результатів здобутих знань і досвіду, так і на підвищення ефективності подальшої діяльності студентів. Ці аспекти сформульовані в узагальненому визначенні поняття «рефлексія», запропонованому О. Кулик: «в педагогіці рефлексія – це родове поняття для тієї інтелектуальної та емоційної діяльності, в якій індивід осмислює свій досвід з метою прийти до нового розуміння та ціннісних відносин» [5, с. 4].

Змістове наповнення лекції обумовлює методи й способи подачі матеріалу, а ті, в свою чергу, підсилюють або знижують її функціональний потенціал. Важливу роль у сучасній лекції відіграє візуалізація, яка супроводжує лекцію. В умовах онлайн-формату мультимедійні презентації, відеоконтент є невід'ємним компонентом лекції. Доступ до інтернет-ресурсів дає можливість презентувати не тільки попередньо підготовлені матеріали, а й візуалізувати наочними прикладами ті процеси чи явища, про яких ведеться мова в ході обговорення. Результати порівняльного аналізу класичної і сучасної лекції як жанру академічної риторики наведено у табл. 1.

Таблиця

Класична і сучасна моделі лекції як жанру академічної риторики.

Ознаки	Класична лекція	Сучасна лекція
Зміст у контексті навчальної діяльності	Найбільш повне й основне джерело інформації для студентів	Одне із джерел інформації.
Мета	Надати аудиторії цілісну, систематизовану, якомога ширшу інформацію з певної теми, курсу	Зацікавити здобувачів освіти темою, проблемою; мотивувати до її вивчення.
Побудова, складові елементи	Вступ. Основна частина. Заклучна частина.	Вступ. Основна частина. Рефлексія.
Виклад	Усний, послідовний, в реальному часі.	Усний, послідовний, в реальному часі або в записі.
Спосіб викладу матеріалу і взаємодії з аудиторією	Переважно монологічний	Діалогічний, інтерактивний, який передбачає активний зв'язок з аудиторією.
Сприйняття	Слухання і конспектування.	Слухання, розглядання й активне обговорення; нотатки
Мова	Доступність та зрозумілість мовлення, пояснення використаних нових термінів та понять	
Засоби керування увагою аудиторії	Проста наочність (плакати чи малюнки, графіки й схеми, відтворені на дошці)	Кількавимірні медіаформати з аудіо- та відеоконцентрами, доповненою реальністю; візуалізація і моделювання процесів та явищ за допомогою цифрових технологій
Формат	Виголошення лекції в аудиторії перед студентами в реальному часі	Виголошення лекції не тільки в аудиторії, а й в онлайн-форматі як в реальному часі (синхронна взаємодія), так і в записі (асинхронна взаємодія)
Характер зворотного зв'язку	Активна роль лектора й здебільшого пасивна роль слухачів, відкладений зворотний зв'язок	Активна роль лектора і слухачів, здебільшого негайний зворотний зв'язок

Незмінними ознаками лекції як жанру академічної риторики є чіткість і послідовність викладу; доступність та зрозумілість мовлення, пояснення використаних нових термінів та понять. Лекція – це педагогічний жанр. Кожен лектор усвідомлює специфіку навчання і власні функції у процесі виголошення лекцій. Структурою і змістовим наповненням лекції, як правило, передбачено, що свій виступ лектор чи лекторка будують на текстах інших авторів, вибудовуючи власний оригінальний дискурс. При цьому їхнім завданнями є: описати об'єкти, поняття, концепції чи події в їхній статті та динаміці; формувати цілісні уявлення про явища, розповідати про них з відтворенням послідовності події та їх поетапності; розмірковувати над проблемою з аналізом її причин та накресленням можливих шляхів вирішення; пояснювати, обговорювати, аргументувати, дискутувати, порівнювати, робити висновки; організовувати та керувати комунікативними процесами взаємодії в аудиторії. Звичайно, реалізація цих завдань значною мірою залежать від змісту, мети й типу лекції, майстерності й обізнаності, ораторських здібностей, мовлення лектора/лекторки.

Сьогодні традиційну класифікацію лекцій доповнюють нові види:

- вступні й підсумкові (залежно від місця лекції у циклі навчального курсу – на початку чи в кінці);
- оглядові (покликані дати загальне уявлення про кілька обширних тем) та узагальнюючі;
- настановчі, ординарні або тематичні (в яких послідовно викладається навчальний матеріал);
- тематичні та проблемні (побудовані на основі проблемних ситуацій та їх обговорення, пошуків шляхів вирішення, дискусій та суперечок);
- монологічні й діалогічні (лекції-бесіди);
- очні лекції та онлайн-лекції.

Незалежно від формату навчання (офлайн чи онлайн) зусилля лекторів спрямовані на активне сприйняття матеріалу студентами. Є певні прийоми, які залишаються ефективними в класичній та сучасній моделях лекції. Наприклад, проблемний виклад теми. Його суть полягає в тому, що викладач пропонує різні точки зору, навіть кардинально протилежні, на проблему чи тему, яка розглядається, але при цьому не дає готових оцінок жодної з позицій. Це спонукає слухачів до вибору певної точки зору й аргументованого пояснення власних поглядів, тобто до розумової активності, пошуку й самовизначення.

Сучасна лекція не передбачає розлогого конспектування, хоч деякі викладачі практикують складання плану чи тез прослуханої лекції, записування нових понять і термінів. Популярності набувають хронологічні таблиці, схеми, графіки, інтелект-карти, які можна створювати за допомогою цифрових інструментів індивідуально чи працюючи у групі, самостійно чи з викладачем. Сучасна лекція – приклад «інтердискурсивності» (термін М. Фуко) і вимагає від студентів більш складного процесу обробки інформації. Вони повинні одночасно слухати доповідача, стежити за промовою і робити нотатки, читати з екрана, сприймати інформацію з аудіо- чи відео, а також активно взаємодіяти з викладачем та між собою.

Зворотній зв'язок з аудиторією традиційно забезпечують інтерактивні методики. Більшість з них можна практикувати й в онлайн-форматі. Наприклад, «мозковий штурм», «ромашка Блума», «шість капелюхів», «свог-аналіз», «гранування», «дерево рішень» та ін. Незмінно ефективним засобом утримання уваги аудиторії під час лекції є короткі асоціативні відступи, приклади життя, гумор, фрагменти невимушеної бесіди.

Різноманітні форми діалогу зі слухачами – ще один чинник зацікавлення та активності аудиторії. Сучасні лектори практикують лекції-кологвіуми, дискусії, диспути, оксфордські дебати, активно використовують прийоми колективного обговорення чи усної рецензії, відгуку. Такі піджанри академічної риторики легко реалізувати, коли студенти чи слухачі добре знають матеріал, здатні аргументувати власні погляди на проблему, опираючись на міркування знаних науковців та фахівців. Не менш важливою є культура наукової комунікації, вміння вести діалог, дотримуючись етичних норм.

Зауважимо, що деякі з цих підвидів академічного письма мають писемні аналоги: усна-рецензія – письмова рецензія, наукова доповідь – тези чи стаття, дискусія – полемічна стаття тощо. Однак, тільки усне виголошення лекції, промови чи безпосередня участь у дискусії дають можливість презентувати свою позицію, використовуючи не тільки вербальні, а й невербальні засоби комунікації.

Лекція як жанр академічної риторики, як правило, є елементом циклу лекцій з певної теми чи загалом навчальної дисципліни. Їх поєднання в єдину систему забезпечують загальнодидактичні принципи логічного викладу матеріалу, поступовості й дозованості навчання (вступні, оглядові, тематичні, узагальнюючі тощо).

Онлайн-формат сучасної лекції значно підсилив тенденцію перетворення будь-якої вузівської лекції у публічну науково-популярну. Сьогодні ми можемо стати слухачами лекцій провідних фахівців з будь-яких галузей не тільки своєї країни, а й цілого світу. І так само будь-хто з викладачів може публічно поширити лінк на приєднання до своєї онлайн-лекції під час її проведення чи транслювати її онлайн або завантажити у записі на спеціальні сайти чи у соцмережі. Таким чином лекції виходять за межі академічних установ чи об'єднань, а наука стає доступною і популярною серед ширших мас населення. Як стверджують С. Абрамович і М. Чикарьова, початки цього процесу сягають XIX століття, коли відвідування занять в університеті було вільним, а лекції провідних фахівців слухало широке коло зацікавлених осіб не тільки з числа студентів. З другої половини XIX століття «вчені вже спеціально читають лекції для широкої аудиторії, виникають науково-популярні лекції» [1, с. 112].

Сучасна лекція – це інтерактивна, контекстуальна, ситуативна та певною мірою імпровізаційна динамічна діяльність учасників освітнього процесу. Цей жанр трансформувався з односторонньої лекційної промови, яка передає знання, в інтерактивний та конструктивний діалог, інтертекстуальну та міждисциплінарну комунікацію. Тут поєдналися різні жанри розмовного і писемного реєстрів, прийоми традиційних лекцій та семінарів із можливостями презентацій засобами ІТ-технологій.

Висновки. Лекція як жанр академічної риторики перебуває у постійному розвитку та трансформаціях. Сучасна її модель відрізняється від класичної змістовим наповненням структурних елементів, метою, форматом, способом викладу матеріалу та взаємодією з аудиторією. Сьогодні частіше використовують інтерактивні методики й діалогічні типи комунікації, а ІТ-технології та цифрові інструменти забезпечують високу якість візуалізації інформації. Сучасні лектори практикують лекції-коловіуми, дискусії, диспути, оксфордські дебати, активно використовують прийоми колективного обговорення чи усної рецензії, відгуку. Будь-яка лекція може стати публічною, особливо завдяки онлайн-формату. Сприймання такої лекції широким колом слухачів сприяє науково-популярний стиль викладу матеріалу лектором, активне використання схем, графіків та іншого сучасного медіаконтенту, володіння ораторським мистецтвом.

Перспективним є емпіричне дослідження ефективності сучасної моделі лекцій, визначення оптимального змістового й методичного формату реалізації функціонального потенціалу кожного її структурного елемента.

Використана література:

1. Абрамович С. Д., Чикарькова М. Ю. Риторика. Київ: Центр навч. л-ри, 2004. 472 с.
2. Василенко В., Герман В. Академічна риторика: навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. Суми: ФОП Наталуха А. С., 2011. 276 с.
3. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
4. Качак Т. Академічна риторика. Силабус навчальної дисципліни. Івано-Франківськ, ПНУ імені Василя Стефаника, 2022. 12 с.
5. Кулик О. Д. Поняття рефлексії, її сутність та роль у методиці навчання української мови. *Українська мова і література в школі*. 2014. № 3. С. 2–7.
6. Макович Х. Я., Вербицька Л. О., Капітан Н. О. Словник термінів і понять з риторики. Львів, 2016. 140 с.
7. Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Академічна риторика. Навч.-метод. посібник для студентів-магістрантів. Умань, 2013. 374 с.
8. Щербак О. А. Новий курс «Академічна риторика» як базоваскладова у системі вищої освіти України: обґрунтування та пропозиції впровадження. *Вища освіта України*. 2014. Т.1., № 3. С. 87-90.
9. Bawarshi A.S. and Mary Jo Reif M.J. *Genre An Introduction to History, Theory, Research, and Pedagogy*. West Lafayette, Indiana: Parlor Press, 2010.
10. Flowerdew J. Definitions in Science Lectures. *Applied Linguistics*. 1992. № 13. Pp. 201 – 221.
11. Freedman A., & Medway. *Genre and the New Rhetoric*. London: Taylor & Francis, 1994.
12. Hyon S. Genre in three traditions: implications for ESL. *TESOL Quarterly*. 1996. Vol. 30 (4). Pp. 693 – 722.
13. Lee J. J. Size matters: An expository comparison of small and large-class university lecture introductions. *English for Specific Purposes*. 2009. Vol. 28(1). Pp. 42 – 57.
14. Malavska V. Genre of an Academic Lecture. *International Journal on Language Literature and Culture in Education*. 2016. Vol. 3(2). Pp. 56 – 84. DOI: 10.1515/llce-2016-0010
15. Miller L. Towards a Model for Lecturing in a Second Language. *Journal of English for Academic Purposes*. 2002. No. 1. pp. 145 – 162.
16. Thompson S. Frameworks and contexts: A genre-based approach to analysing lecture introductions. *English for Specific Purposes*. 1994. Vol. 13(2). Pp. 171 – 186.
17. Zivkovic Branka & Vukovic-Stamatovic Milica. Is investigating discipline-specific academic lecture introductions a goal worth pursuing? A corpus-based study of the rhetorical organization of mathematics lecture introductions. *Revista signos: Estudios de Lengua y Literatura*. 2021. Vol. 54. No. 105. pp.120-140. <http://dx.doi.org/10.4067/S0718-09342021000100120>.

References:

1. Abramovych S. D., Chyarkova M. Yu. (2004) Rytoryka [Rhetoric]. Kyiv: Tsentr navch. 2004. 472 s. [in Ukrainian]
2. Vasylenko V., Herman V. (2011). Akademichna rytoryka: navchalnyi posibnyk dlia studentiv humanitarnykh fakultetiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Academic rhetoric: a study guide for students of humanities faculties of higher educational institutions]. Sumy: FOP Natalukha A. S. 276 s. [in Ukrainian]
3. Holub N. B. (2008) Rytoryka u vyshchii shkoli [Rhetoric in higher education]. Cherkasy: Brama-Ukraina. 400 s. [in Ukrainian]
4. Kachak T. (2022). Akademichna rytoryka. Sylabus navchalnoi dystsypliny [Academic rhetoric. Syllabus of the academic discipline]. Ivano-Frankivsk, Vasyl Stefanyk PNU. 12 s. [in Ukrainian]
5. Kulyk O. D. (2014) Poniattia refleksii, yii cutnist ta rol u metodytsi navchannia ukraïnskoi movy [The concept of reflection, its meaning and role in the methodology of teaching the Ukrainian language]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. № 3. S. 2–7. [in Ukrainian]
6. Makovych Kh. Ya., Verbytska L. O., Kapitan N. O. (2016) Slovnyc terminiv i poniat z rytoryky [Dictionary of terms and concepts from rhetoric.]. Lviv. 140 s. [in Ukrainian]
7. Syvachuk N. P., Snihur I. M., Sanivskiy O. M. (2013) Akademichna rytoryka. Navch.-metod. posibnyk dlia studentiv-mahistrantiv [Academic rhetoric. Educational method. a guide for graduate students]. Uman. 374 s. [in Ukrainian]
8. Shcherbakova O. A. (2014) Novyi kurs «Akademichna rytoryka» yak bazovaskladova u systemi vyshchoi osvity Ukrainy: obhruntuvannia ta propozyishi vprovadzhennia [The new course "Academic Rhetoric" as a basic component in the system of obhruntuvannia ta propozyishi vprovadzhennia].

- higher education of Ukraine: rationale and proposals implementation]. *Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy. Vyshcha osvita Ukrainy*. Т.1., № 3. С. 87-90. [in Ukrainian]
9. Bawarshi A.S. and Mary Jo Reif, M.J. (2010) *Genre An Introduction to History, Theory, Research, and Pedagogy*. West Lafayette, Indiana: Parlor Press
 10. Flowerdew J. (1992) Definitions in Science Lectures. *Applied Linguistics*, 13, 201-221.
 11. Freedman A. & Medway (1994) *Genre and the New Rhetoric*. London: Taylor & Francis.
 12. Hyon S. (1996) Genre in three traditions: implications for ESL. *TESOL Quarterly*, 30 (4), 693 – 722.
 13. Lee J. J. (2009) Size matters: An exploratory comparison of small and large-class university lecture introductions. *English for Specific Purposes*, 28(1) 42 – 57.
 14. Malavska V. (2016). Genre of an Academic Lecture. *International Journal on Language Literature and Culture in Education*, 3(2). P. 56 – 84. DOI: 10.1515/llce-2016-0010
 15. Miller L. (2002). Towards a Model for Lecturing in a Second Language. *Journal of English for Academic Purposes*, 1, 145-162.
 16. Thompson S. (1994) Frameworks and contexts: A genre-based approach to analysing lecture introductions. *English for Specific Purposes*, 13(2) 171 – 186.
 17. Zivkovic Branka & Vukovic-Stamatovic Milica. (2021) Is investigating discipline-specific academic lecture introductions a goal worth pursuing? A corpus-based study of the rhetorical organization of mathematics lecture introductions. *Revista signos: Estudios de Lengua y Literatura*, vol.54, n.105, pp.120-140. <http://dx.doi.org/10.4067/S0718-09342021000100120>.

Kachak T., Krul L., Lytvyn N. The lecture as the main genre of academic rhetoric: comparison of classic and modern models

The article is an analysis of theoretical and practical aspects of the modern lecture as the main genre of academic rhetoric, which is implemented both in classroom and distance learning. In the field of vision – a comparative analysis of classical and modern lecture models; content and methodical features of lectures, updates and transformations dictated by the demands of the modern young generation and the online format.

The lecture is the main genre of academic rhetoric, the central conversational genre in higher education in Europe and many countries of the world, which is in constant development and transformation. Its modern model differs from the classic one in terms of content of structural elements, purpose, format, method of presentation of material and interaction with the audience. Today, interactive methods and dialogic types of communication are more frequently used, as IT and digital tools ensure high quality information visualization. Modern lecturers practice lectures-colloquiums, discussions, debates, Oxford debates, actively use the techniques of collective discussion or oral review, and feedback.

A modern lecture is an interactive, contextual, situational and, to some extent, improvisational dynamic activity of participants in the educational process. This genre has transformed from a one-sided lecture speech that conveys knowledge to an interactive and constructive dialogue, intertextual and interdisciplinary communication. Different genres of spoken and written registers, techniques of traditional lectures and seminars combined with the possibilities of presentations by means of IT are combined here.

Any lecture can become public, especially due to the online format. The perception of such a lecture by a wide range of listeners is facilitated by the popular scientific style of material presentation by the lecturer, the active use of diagrams, graphs and other modern media content, mastery of the art of oratory.

Key words: *lecture, genre, academic rhetoric, presentation, online format.*